

ТЕМА 7.

УКРАЇНА – НАТО: СПІВПРАЦЯ

7.1. Основні напрямки співпраці

7.2. Реформування структур безпеки і оборони

7.3. Оборонно-технічне співробітництво та програма «Наука заради миру і безпеки»

7.4. Готовність цивільного суспільства та громадська дипломатія/стратегічні комунікації

Мета:

розкрити особливості співпраці Україна – НАТО.

Завдання:

- *визначити основні напрями співпраці;*
- *охарактеризувати участь України в місіях під проводом НАТО;*
- *проаналізувати реакцію на російсько-український конфлікт.*

Ключові поняття:

підтримання миру, реформування структур безпеки і оборони, військове співробітництво, оборонні технології, розвиток оперативної сумісності, готовність цивільного суспільства, громадська дипломатія.

Ключова цитата:

«Ми будемо разом працювати задля розвитку та адаптації нашого особливого партнерства під егідою Комісії Україна – НАТО, що зробить внесок у забезпечення стабільної, мирної і неподільної Європи. Незалежна, суверенна і стабільна Україна, неухильно віддана демократії і верховенству права, має першорядне значення для безпеки на євроатлантичному просторі».

Мотивація**Запитання**

Які висновки можна зробити з наведеного тексту щодо важливості співпраці Україна – НАТО?

Звертаючись до історії, пригадуємо, що відносини України з НАТО розпочалися 1992 року, коли молода незалежна держава приєдналася до Ради євроатлантичного співробітництва. З 1994 року Україна – активний учасник програми Альянсу «Партнерство заради миру». У 1995-му на Яворівському полігоні (Львівська область) пройшли перші в історії України багатонаціональні навчання НАТО «Щит миру». Зі спогадів кореспондента Укрінформу в Брюсселі: «Пам'ятаю, як одну роту 7-го механізованого полку (м. Львів), що брала участь у маневрах від Збройних сил України, показово переодягли з кирзових чобіт у дуже дефіцитні й престижні тоді черевики «берці». Це було предметом неабиякої гордості для українських солдатів, які першими відчували на собі стандарти НАТО». Відтоді країна стала активним учасником різноманітних програм та навчань під егідою Альянсу та єдиним з партнерів, який брав і бере участь в усіх основних операціях та місіях НАТО.

7.1. Основні напрямки співпраці

Розкриваючи питання про основні напрями співпраці Україна – НАТО відзначимо влучне питання, яке поставив капелан, військовий медик Євген П'янков: *«Я багато чую від командирів: «Ми ідемо у НАТО» – прекрасно, правильні слова, а чи вони реальними справами підкріплені? Адже спільних навчань з вояками країн – членів Альянсу замало, як і наявності інструкторів НАТО, які тренують наших бійців. Реформа за стандартами НАТО – це, як на мене, багатогранніший й глибший процес...»*¹. Тому важливо розібратися, що нині відбувається у сфері зазначеного співробітництва.

Консультації і співробітництво між Україною і НАТО охоплюють широке коло галузей, зокрема: операції з підтримання миру, рефор-

¹ <https://www.radiosvoboda.org/a/kapelan-pro-armiju/30258133.html>

мування структур безпеки і оборони, безпосереднє військове співробітництво, оборонні технології, розвиток оперативної сумісності, оборону промисловість і готовність цивільного суспільства, а також науку і докільля й громадську дипломатію. Співробітництво в багатьох галузях нині активізується, маючи на меті підвищити здатність України гарантувати власну безпеку з огляду на конфлікт з Росією і сприяти її зусиллям із запровадження в життя широкомасштабних реформ.

Операції з підтримання миру є важливим напрямком співпраці Україна-НАТО. Україна здавна робить активний внесок у гарантування євроатлантичної безпеки, надаючи війська до складу спільних миротворчих місій з країнами НАТО й іншими державами-партнерами. Попри конфлікт з Росією Україна продовжила брати участь в операціях і місіях під проводом НАТО.

Україна долучилася до операцій з підтримання миру під проводом НАТО на Балканах, зокрема у Боснії і Герцеговині. Нині вона продовжує брати участь у діяльності сил у Косові (КФОР), виділяючи інженерно-саперний взвод з важким обладнанням, здатний вести боротьбу з саморобними вибуховими пристроями.

На підтримку діяльності *Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ)* під проводом НАТО в Афганістані країна дала дозвіл на проліт над її територією і транзит предметів постачання для військ, дислокованих на території Афганістану. Також Україна надсилала медичний персонал для роботи у складі груп з відбудови провінцій в Афганістані й інструкторів до складу Навчальної місії НАТО в Афганістані. Після завершення діяльності МССБ наприкінці 2014 року Україна долучилася і нині бере участь у місії НАТО, що дістала назву *«Рішуча підтримка»* і має на меті забезпечити навчання й надання консультативної і практичної допомоги афганським силам безпеки.

Від березня 2005 року Україна виділяла офіцерський склад для роботи в *Навчальній місії НАТО в Іраку*, яка завершилася у грудні 2011 року.

Починаючи з 2007 року, Україна шість разів відряджала кораблі ВМС для участі в операції Альянсу *«Активні зусилля»* – військово-морській місії НАТО в Середземному морі, покликаний стримувати, запобігати і забезпечувати захист від тероризму. Останнє розгортання кораблів ВМС України відбулося в листопаді 2010 року. Наприкінці 2013 року Україна також відрядила фрегат ВМС для участі в операції *«Океанський щит»*, яка була спрямована на боротьбу з піратством поблизу узбережжя Сомалі.

Запитання

Поміркуйте, чому, попри конфлікт з Росією, Україна продовжила брати участь в операціях і місіях під проводом НАТО?

Завдання

Прочитайте уривок тексту статті з сайту новин Військово-морських сил «Три дні фрегата «Гетьман Сагайдачний» в операції НАТО «Океанський щит»

40 каб «скіф» відвернув на віддалення від корабля. Контакт був втрачений. Корабель був на дрейфі. Через 20 хвилин після виявлення дали хід, розпочали переслідування. Провели оповіщення цивільних суден у коридорі безпеки. Одне з них надало дані про підозрілий «скіф». Через 40 хвилин виявили ціль повторно. «Скіф» на звукові сигнали та сигнали сигнальними ракетами не реагує, на запити по радіо не відповідає. Намагається відірватися від корабля. Підозрілий «скіф» був зупинений вертольотом після того, як був зімітований бойовий захід. Після зупинки на «скіфі» почали скидати за борт зброю та приладдя. На відео зафіксовано скидання до 5-ти автоматів та, імовірно, одного РПГ. Після розвідки «скіфа» з вертольота та оптичними засобами корабля розпочали його огляд. Огляд тривав більше ніж 3 години. Документів на судні немає, екіпаж – етнічні сомалійці, 8 чоловік, два потужні навісні мотори, надмірний запас палива. Провели фотографування та зняття біометричних даних, вилучили мобільні телефони, блокнот з телефонними номерами, GPS-навігатор. Після того, як впевнилися, що зброї та знаряддя для піратської діяльності немає, наявні запаси палива дозволяють повернутися до Сомалі (160 миль на південь), «скіф» з дозволу командира тактичної групи відпустили. Проведений аналіз змісту мобільних телефонів та блокнота показав:

- наявність номерів телефонів мобільних операторів Великої Британії та США;
- наявність СМС-повідомлень від мобільного банкіngu про банківські операції на суми від 1000 до 30 тис. доларів;
- фотографії з берегового табору піратів з великою кількістю зброї. Вилучені матеріали передали командирові тактичної групи. Опера-

Запитання

Поміркуйте: Чому співпраця Україна – НАТО в морських просторах важлива? Що дає Україні така співпраця? Яка вигода співпраці для НАТО?

Знешкодження піратської групи

17 листопада 2013 року радіолокаційно та візуально на дистанції 60 каб було виявлене судно типу «скіф», яке рухалося зі швидкістю 28 вуз. На дистанції

40 каб «скіф» відвернув на віддалення від корабля. Контакт був втрачений. Корабель був на дрейфі. Через 20 хвилин після виявлення дали хід, розпочали переслідування. Провели оповіщення цивільних суден у коридорі безпеки. Одне з них надало дані про підозрілий «скіф». Через 40 хвилин виявили ціль повторно. «Скіф» на звукові сигнали та сигнали сигнальними ракетами не реагує, на запити по радіо не відповідає. Намагається відірватися від корабля. Підозрілий «скіф» був зупинений вертольотом після того, як був зімітований бойовий захід. Після зупинки на «скіфі» почали скидати за борт зброю та приладдя. На відео зафіксовано скидання до 5-ти автоматів та, імовірно, одного РПГ. Після розвідки «скіфа» з вертольота та оптичними засобами корабля розпочали його огляд. Огляд тривав більше ніж 3 години. Документів на судні немає, екіпаж – етнічні сомалійці, 8 чоловік, два потужні навісні мотори, надмірний запас палива. Провели фотографування та зняття біометричних даних, вилучили мобільні телефони, блокнот з телефонними номерами, GPS-навігатор. Після того, як впевнилися, що зброї та знаряддя для піратської діяльності немає, наявні запаси палива дозволяють повернутися до Сомалі (160 миль на південь), «скіф» з дозволу командира тактичної групи відпустили. Проведений аналіз змісту мобільних телефонів та блокнота показав:

- наявність номерів телефонів мобільних операторів Великої Британії та США;
- наявність СМС-повідомлень від мобільного банкіngu про банківські операції на суми від 1000 до 30 тис. доларів;
- фотографії з берегового табору піратів з великою кількістю зброї. Вилучені матеріали передали командирові тактичної групи. Опера-

цювання їх Інтерполом, особливо телефонів та блокнота, підтвердило причетність «скіфа» до одного з піратських угруповань. Двоє з екіпажу цього «скіфа» були в грудні 2013 року затримані в Сомалі...²

² <https://navy.mil.gov.ua/elementy-operatsij-nato-okeanskyj-shhyt-ta-yes-atalanta/>

Відколи у 2016 році розпочалася військово-морська операція «Морський охоронець», Україна постійно надає інформацію з метою сприяння поліпшенню обізнаності НАТО з ситуацією в Чорноморському регіоні і навколо.

Важливість Чорноморського регіону підкреслив на останньому Львівському безпековому форумі під час дискусійної панелі «Мілітаризація Криму: виклики для регіону та НАТО» віце-адмірал, начальник штабу – перший заступник командувача ВМС України Андрій Тарасов. *«Ми в спадок від Радянського Союзу вважали море як такий собі бар'єр, але натомість, зокрема і в країнах НАТО, море сприймається як шлях, можливість реалізації свого потенціалу будь-де, в будь-який час, в тому числі біля берегів противника... Ми бачимо зростання дій Росії у Чорному морі. Маючи контроль над Чорним морем, Росія має контроль над усім регіоном. Це загроза не тільки Україні, це загроза і Туреччині, і Болгарії і Румунії».* Тому тут важлива співпраця, яка забезпечить ситуацію на морі.

Україна першою серед країн-партнерів долучилася до Сил реагування НАТО (СРН), виділивши у 2011 році взвод захисту від ядерної, біологічної і хімічної зброї, а також, того ж року, засоби стратегічних авіаперевезень. Протягом 2015 і 2016 рр. Україна сприяла стратегічним авіаперевезенням, надавала військово-морські та медичні ресурси. Нині Україна продовжує забезпечувати стратегічні авіаперевезення.

Запитання

На вашу думку, яка мета Сил реагування НАТО? Визначте важливість для України долучення до Сил реагування НАТО?

7.2. Реформування структур безпеки і оборони

Співпраця між Україною і НАТО в галузі реформування структур безпеки і оборони вирішальна для продовження трансформації безпекової позиції України і залишається важливим складником поточних демократичних перетворень у країні.

НАТО сприяє реформуванню структур безпеки і оборони України під егідою *Спільної робочої групи з оборонної реформи*, у рамках *Процесу планування і огляду сил, Програм НАТО зі сприяння доброчесності та розвитку військової освіти*, діяльності *Спільної робочої групи з оборонно-технічного співробітництва*, а також *дорадчої місії при Представництві НАТО в Києві*.

У межах Комплексної програми допомоги Україні, яку затверджено на засіданні Комісії Україна – НАТО в рамках Варшавського саміту НАТО у 2016 році, НАТО пообіцяла підтримати Україну

Запитання

На вашу думку, чому сектор безпеки і оборони України – пріоритетний напрямок розвитку? Чому важливо реформувати цей сектор за допомогою НАТО і за стандартами Альянсу?

щодо здійснення її мети реформувати структури безпеки і оборони відповідно до стандартів НАТО шляхом надання консультацій на стратегічному рівні, а також втілення в життя 40 спеціально розроблених заходів підтримки.

Основне завдання в цій галузі – зміцнення цивільного демократичного контролю над збройними силами і безпековими установами України. Держави-члени НАТО також сприяють трансформації оборонних і безпекових установ України в сучасну й ефективну організацію під належним цивільним і демократичним контролем, яка була б в змозі забезпечити надійне стримування агресії і захист від воєнних загроз. Завдяки підтримці з боку НАТО Україна має змогу проводити модернізацію структури національних збройних сил і механізмів командування й керування, реформування системи матеріально-технічного забезпечення, а також вдосконалювати оборонний потенціал, планування і процедури. До того ж НАТО надає цілеспрямовану підтримку з метою сприяння справедливому керуванню структурами безпеки і боротьбі з корупцією.

Участь України у *Процесі планування і огляду сил (ППОС)* – важливий механізм для визначення досяжних цілей реформування і вдосконалення функціональних спроможностей національних структур безпеки і оборони взаємодіяти з силами Альянсу під час проведення операцій з урегулювання криз й інших національних і міжнародних заходів з гарантування безпеки та стабільності.

ППОС допомагає спрямовувати процеси трансформації і реформування в оборонній і безпековій галузях. Перелік Цілей партнерства на 2018 рік, у якому викладено цілі, узгоджені з міністерствами оборони і внутрішніх справ України, має чітку мету сприяти стратегічним організаційним реформам в Україні, а також процесу розбудови установ в оборонних і безпекових структурах держави. Це сприятиме запровадженню Україною реформ, окреслених у *Стратегії національної без-*

пеки і Воєнній доктрині від 2015 року, а також Стратегічному оборонному бюлетені від 2016 року. Щодо Цілей партнерства, 26 з них стосуються Міністерства оборони і Збройних сил; 15 – Міністерства внутрішніх справ і підпорядкованих йому підрозділів безпеки; а одна ціль – кіберзахисту.

Розвиток спроможностей і цивільний контроль є важливим елементом функціонування силових структур демократичної держави. Програми й ініціативи НАТО сприяють конкретним аспектам зміцнення цивільного контролю над установами безпеки і оборони, зокрема розвідувальними службами. Підвищення ефективності роботи цих установ відіграє фундаментальну роль у становленні України як демократичної держави. Саме такі першочергові завдання в межах Комплексної програми допомоги НАТО Україні і Цілей партнерства, узгоджених за програмою ППОС. У межах розширеної співпраці в цій галузі ухвалено низку практичних ініціатив.

У жовтні 2005 року запроваджено Програму професійного розвитку. У ній беруть участь цивільні співробітники безпекових і оборонних установ України, до того ж 2014 року бюджет цієї програми збільшено вдвічі.

Основний наголос під час реалізації програми робиться на підтримці процесу трансформації і реформування шляхом впровадження стандартів НАТО і передової світової практики, забезпеченні здатності України власними силами забезпечувати професійний розвиток персоналу, а також на поліпшенні міжвідомчої взаємодії і обміну інформацією. 2017 року в межах програми також запроваджено нові концептуальні проекти, такі як ініціатива «100 чемпіонів», завдяки якій надається сприяння Україні щодо розвитку кадрів цивільних службовців, безпосередньо залучених до процесів євроатлантичної інтеграції.

Від 2007 року Україна бере участь у *Програмі НАТО з розвитку добросовісності* у структурах безпеки. 2013 року завершено новий процес самооцінки і експертного аналізу. На його основі вироблено

Завдання

Ознайомтеся з «Указом Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»³

Обговоріть у групах, яке значення має стратегічний бюлетень для розвитку безпеки України?

Запитання

Чому і як НАТО сприяє професійному розвитку військових і цивільних фахівців України?

³ <https://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>.

низку рекомендацій, які мають на меті вдосконалити доброчесність, прозорість, підзвітність і сприяти справедливому керуванню і боротьбі з корупцією у структурах безпеки і оборони України. Відповідно, розроблено Річну програму конкретних заходів, спрямованих на надання допомоги за двома напрямками, а саме: обміну досвідом з інституціями України з питань забезпечення справедливого керування і використання оборонних ресурсів (фінансових, кадрових і матеріально-технічних) і заходів у галузі освіти і підготування з метою розбудови потенціалу власне України в цій галузі. Нині триває аналіз запровадження реформ, пов'язаних із заходами в галузі боротьби з корупцією і виконанням Програми з розвитку доброчесності, які запроваджувалися, починаючи з 2014 року.

2015 року запроваджено конкретні освітні заходи за Програмою з розвитку доброчесності, покликані підвищити усвідомлення того, яка шкідлива корупція, і забезпечити внесення принципів програми доброчесності до поточних освітніх програм. Участь у них беруть військові та відповідні безпекові установи Львова, Харкова, Хмельницького, Києва, Одеси і Житомира, а також Національний університет оборони України в Києві. Роботі в цій галузі сприяє реалізація спільного проєкту із залученням Програми розвитку військової освіти. Також надається додаткова підтримка в галузі розбудови установ як структурам безпеки і оборони, так і цивільним організаціям.

Завдання

Прочитайте текст «Допомога НАТО Україні» та дайте відповіді на питання.

Україна бере участь у програмі НАТО з розвитку доброчесності з 2007 р. і наразі продовжує діставати переваги в рамках індивідуального підхо-

ду третього етапу програми. В 2015 – 2018 рр. програма фокусувалася на наданні дорадчої стратегічної підтримки та підвищенні індивідуальної обізнаності з корупцією і можливостями зменшення корупційних ризиків, а також на покращенні належного керування ресурсами. Навчальні заклади Києва, Львова, Харкова, Хмельницького, Одеси та Житомира, а також Національний університет оборони України – основні бенефіціари індивідуально орієнтованої діяльності з розвитку доброчесності. Навчально-тренувальний центр з розвитку доброчесності Національного університету оборони України, який у 2018 р. внесено до переліку партнерів НАТО з впровадження програми розбудови доброчесності, продовжує навчальну та тренувальну діяльність в Україні з нарощування національної спроможності у цій сфері (підготування тренерів). Впродовж 2017 – 2018 рр. близько 2000 представників сектору оборони та безпеки, а також особового складу брали участь у заходах з роз-

витку спроможності щодо доброчесності, передбачуваності, прозорості та боротьби з корупцією. До основних залучених інституцій належать: Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ, Національна гвардія, Державна прикордонна служба, Служба безпеки України, Національна поліція, Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро, Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Запитання

З якою метою Україна бере участь у Програмі НАТО з розвитку доброчесності? На кого орієнтована ця програма? У чому полягає її важливість?

До того ж НАТО надає сприяння з питань розбудови потенціалу в галузі кіберзахисту. Зокрема, започатковано експертні зустрічі з представниками безпекових установ. Такі заходи сприяють розвитку міжвідомчої взаємодії й координації, а також надають допомогу в розробленні національної стратегії кібербезпеки України.

Програма розвитку військової освіти (ПРВО) полягає в удосконаленні та реструктуризації системи військової освіти та професійного підготування. 2012 року, відгукнувшись на прохання міністра оборони України, НАТО розробила ПРВО, що стала наймасштабнішою серед подібних ініціатив для країн-партнерів Альянсу. Програму насамперед зосереджено на восьми закладах військової освіти в Києві, Львові, Харкові, Одесі та Житомирі і п'яти навчальних центрах для сержантського складу в Десні, Яворові, Старичах, Миколаєві та Василькові (йдеться також про відновлення спроможності частково готувати курсантів ВМС при Одеській морській академії).

У межах ПРВО НАТО надає поради з питань керування закладами військової освіти, зокрема допомогу викладацькому складові стосовно методики викладання і розробляння курсів з розвитку навичок лідерства і процесів ухвалення рішень. Допомогу з боку НАТО також зосереджено на розбудові дистанційного навчання і вдосконаленні володіння англійською мовою серед викладацького складу закладів військової освіти. Також докладено зусиль з таких аспектів, як проведення навчань з комп'ютерним моделюванням і курсів для інструкторів-саперів.

Від 2017 року увагу в межах ПРВО переміщено на розробці навчальних курсів з питань цивільного і демократичного контролю, керування кадрами, стратегічних комунікацій, лідерства, управління якістю і оперативне планування НАТО. На прохання Міністерства оборони термін дії програми подовжено до 2020 року.

Підготовка і професіоналізація рядового і сержантського складу має вирішальне значення для загального успіху реформування

Збройних сил України. У межах ПРВО визначено недоліки з цих питань, насамперед у чотирьох галузях, з яких НАТО нині намагається залучити двосторонню допомогу. Йдеться про такі галузі: а) основні програми бойової підготовки; б) курси підготовки майбутніх інструкторів зі складу кращих курсантів; в) проектування програми професійного кар'єрного росту для сержантського складу; г) розробка програми професійного підготування для сержантського складу.

Завдання

Прочитайте думку Глена Гранта, підполковника британської армії (у відставці), експерта з національної безпеки та оборони Українського інституту майбутнього та дайте відповідь на питання.

«Хоча генерали зробили все, що могли, щоб стримувати Росію, вони зробили багато, безперечно, але на наступному етапі повинні прийти зміни, і ці зміни потрібні тому, що радянська парадигма, радянський спосіб роботи не дозволяють молодим

офіцерам сходити цими навчальними сходинками, які їм згодом будуть необхідні.

Тому весь навчальний процес, освітній процес, мусить змінитися, бо це не процес, що генерує довіру. Довіра означає, що можна довіритися, що можна дати людям шанс на помилку, можна дозволити їм помилитися, а радянська централізована система цього не дозволяє, вона так не працює. Тому ці зміни потрібні. Бо п'ять років поспіль означає, що на шостий рік зміни самі собою не стануться. Фактично божевілля — це коли ви щоразу робите те саме, а надієтеся, що станеться щось нове, саме тому нам потрібна нова парадигма лідерства, новий підхід. Я не маю всіх відповідей, але, мабуть, ідеться про нові підходи до навчання, нових старших офіцерів, інакше підходити до того, яким лідером має бути офіцер».

Запитання

Які проблеми військової освіти визначив підполковник Грант? Чому військова освіта необхідна та актуальна для України? Визначте основні напрями військової освіти?

Обмін даними про повітряну обстановку (ОДПО) є важливою складовою створення міждержавного безпекового поля. Україна приєдналася до програми ОДПО в липні 2006 року. Обмін відсортованою інформацією про повітряну обстановку дає змогу скоротити ризик потенційних транскордонних інцидентів і оптимізувати реагування на потенційні терористичні напади із застосуванням цивільних літаків. Починаючи з кінця 2008 року, Україна і НАТО підтримували зв'язок через Угорщину, а з середини 2011 року — через Туреччину. З огляду на російсько-українську кризу, НАТО нині надає дані про повітряну обстановку, які охоплюють ширшу географічну територію.

Проекти Цільових фондів на підтримку реформування структур безпеки і оборони і розбудови потенціалу теж стосуються України. На Вельському саміті НАТО 2014 року держави – члени Альянсу ухвалили рішення про запровадження нових істотних ініціатив з метою розширення допомоги з боку НАТО щодо розвитку здатності та розбудови потенціалу структур безпеки і оборони України. Запроваджено шість проєктів Цільових фондів – механізму, який дає змогу окремим державам Альянсу і партнерам робити фінансові внески на реалізацію конкретних проєктів на добровільній основі. Поступово до цих проєктів так чи інакше долучилися всі держави – члени НАТО.

Проект Цільового фонду в галузі командування, керування, комунікацій і комп'ютеризації (С4) має на меті допомогти Україні реорганізувати і модернізувати її структури та потенціал у галузі командування, керування, комунікацій і комп'ютеризації, сприяючи підвищенню оперативної сумісності з силами НАТО з метою участі в навчаннях і операціях під проводом Альянсу, а також вдосконаленню здатності України гарантувати власну безпеку і оборону.

Провідні країни в межах проєкту – Канада, Німеччина і Велика Британія, а Агенція НАТО з питань зв'язку і інформації виступає в ролі виконавчої структури. НАТО провела аналіз технічних можливостей, щоб оцінити потенціал і потреби України в галузі С4 за підсумками оцінних місій в Україні, які мали на меті визначити нагальні потреби країни в галузі командування, керування, комунікацій і комп'ютеризації шляхом проведення консультацій з відповідними українськими органами. Остаточний Звіт з рекомендаціями щодо реформування, реорганізації і модернізації Збройних сил України і їхнього потенціалу а галузі командування, керування, комунікацій і комп'ютеризації видано у вересні 2016 року.

Завдання

Наведіть 3 аргументи, що підтверджують необхідність співпраці Україна – НАТО з питань обміну даними про повітряну обстановку.

У межах *Проекту Цільового фонду в галузі командування, керування, комунікацій і комп'ютеризації (С4)* на основі попередніх рекомендацій запроваджено три початкові проєкти, а саме:

- Регіональну програму безпеки повітряного простору, яка має на меті сприяти просуванню регіональної співпраці з питань

Завдання

Виходячи з опису проєктів, проаналізуйте, чому НАТО зацікавлене в них? Які вигоди може дістати Україна від їх реалізації?

повітряного простору і оперативної сумісності з НАТО, вдосконаленню внутрішньої цивільно-військової координації з питань повітряного простору в Україні, а також розвиткові потенціалу транскордонної координації з державами – членами альянсу з метою найефективнішого реагування на порушення безпеки повітряного простору.

- Проект надійних тактичних комунікацій, у межах якого держави альянсу забезпечать Україну обладнанням безпечного зв'язку, маючи на меті сприяти розбудові потенціалу України в галузі надійного командування і керування, а також системи обізнаності з ситуацією в національних збройних силах.
- Обмін інформацією з метою надання Україні доступу до предметних знань держав НАТО, підготування, стандартів, передових методів і наставництва, а також дорадчої допомоги з боку відповідних фахівців НАТО їхнім українським колегам.

Нині розробляється четвертий проект:

- Підвищення обізнаності з ситуацією з метою запровадження стандартів НАТО, надання інструментів програмного забезпечення (зокрема, JOCWatch, JCHAT, iGeoSit), забезпечення процедур, наставництва/підтримки з боку профільних фахівців у галузі розбудови спроможностей.

Цільовий фонд у галузі матеріально-технічного забезпечення і стандартизації має на меті підтримати поточну реформу системи матеріально-технічного забезпечення і стандартизації у Збройних силах та, у разі доцільності, інших військових формуваннях, таких як Національна гвардія і Державна прикордонна служба.

Проект запроваджується під проводом Чеської Республіки, Нідерландів і Польщі. Він ґрунтується на висновках Аналізу стратегічних недоліків, який проведено протягом 2015 року, доповнює і узгоджується з іншими заходами НАТО в цій галузі, зокрема в межах Процесу планування та огляду сил, діяльності Спільної робочої групи з питань оборонно-технічного співробітництва і Спільної робочої групи з питань оборонної реформи. Проект реалізовується протягом трьох років завдяки реалізації трьох ініціатив, що походять з потреб потенціалу на підтримку довготривалих цілей, зокрема, щодо вдосконалення національного потенціалу в галузі кодифікації, керування ланками постачання і стандартизації.

Цільовий фонд у галузі кіберзахисту, як проект під проводом Румунії, сприяє розвиткові лише оборонного технічного потенціалу з метою протидії кіберзагрозам. Він допоможе створити в Україні Центр реагування на комп'ютерні інциденти для відстеження пору-

шень кібербезпеки та лабораторії для розслідування таких інцидентів. Водночас проєкт має навчальний і дорадчий вимір, що відповідає потребам установ безпеки і оборони України. Наразі забезпечено підготовка українських фахівців та надано поради щодо вироблення керівних документів.

Якщо хтось думає, що кібербезпека держави – це про умовних гакерів, які ламають сайти та крадуть гроші, і це не стосується вас персонально, то ви помиляєтеся. Гакери можуть впливати на життя кожного, наприклад, дистанційно вимкнути електроенергію в цілій області, заблокувати роботу аеропорту, водоканалу.

...Гакерські атаки – потужна зброя масового впливу.

Кібероперації проти України – це лише складник загальних операцій з боку Росії. Це такий додатковий вектор атаки, щоб вплинути на громадську думку і змінити її на проросійську.

Яким чином такі кібератаки впливають? Їхня кінцева мета – це розум українців. Якщо на 6 годин відімкнули електроенергію, значить влада не може забезпечити мою безпеку, – думають люди.

Деякі кібератаки проводилися з тактичними цілями – випробувати нові методи, перевірити ефективність нової зброї, показати замовникові свої можливості.

Завдання

Прочитайте уривок зі статті журналіста В. Рихліцького від 20 травня 2019 р. «Чому Україна вразлива до гакерських атак і як це виправити – розповідає експерт з кібербезпеки» та дайте відповіді на питання.

Запитання

Чи погоджуєтеся ви з думкою автора про зміст і вплив гакерських атак? На вашу думку, що має робити держава, щоб їм протидіяти? Яку користь може надати НАТО в питанні кібербезпеки?

Цільовий фонд у галузі медичної реабілітації поранених покликаний гарантувати швидкий доступ до належного медичного обслуговування пацієнтам з категорії чинних і звільнених військовослужбовців і цивільних співробітників структур безпеки і оборони. До того ж проєкт спрямований на те, щоб в Україні запрацювала стабільна система медичної реабілітації, що у змозі забезпечувати тривале лікування.

Цей проєкт під проводом Болгарії і Агенції НАТО з питань забезпечення як виконавчої структури розпочато 2015 року й реалізовувався протягом 48 місяців.

Завдяки проєкту сотні українських військовослужбовців отримали медичну, спортивну та трудову реабілітацію та протезування. Цивільні/внутрішньоопереміщені особи з Донбасу мали можливість пройти

спортивну реабілітацію. У співпраці з проектом, за сприяння НАТО, з соціальної адаптації колишніх військовослужбовців понад 6 000 колишніх військовослужбовців змогли дістати психологічну допомогу. Від 2017 року українська команда виступає в Іграх нескорених. До відділень медичної реабілітації в українських лікарнях надійшло належне обладнання, що істотно поліпшить якість лікування. Перша в Україні спеціально обладнана кухня для осіб з обмеженими можливостями, перший сучасний реабілітаційний басейн і перший семінар

Завдання

Перегляньте уривок відео «Фактор безпеки» 0 – 7.45 хвилини⁴.

Обговоріть, який внесок НАТО робить у реабілітацію поранених в Україні внаслідок війни на сході?

для учасників на візках в урядовій установі – усе це здобутки проекту. У заходах з підвищення професійної кваліфікації взяли участь тисячі українських лікарів і психологів, які працюють як у державних, так і недержавних структурах медичної реабілітації.

Починаючи з березня 2018 року, у межах проекту Цільового фонду також надається сприяння щодо розробки навчальних програм, які були б визнані на міжнародному рівні, для підготування таких фахівців, як протезист/ортопед і технік-ортопед, що офіційно визнані в Україні як професійні кваліфікації у 2016 році.

Цільовий фонд у галузі соціальної адаптації військовослужбовців під проводом Норвегії сприяє Україні у виробленні та запровадженні в життя надійного й ефективного підходу до соціальної адаптації колишніх військовослужбовців, який був би невіддільною частиною кадрової політики у Збройних силах України.

Проект має на меті сприяти підвищенню усвідомлення з боку офіцерського корпусу України основних організаційних і управлінських концепцій систем соціальної адаптації, а також розвитку їхніх професійних навичок. Він також допоможе визначити параметри щодо надання допомоги в працевлаштуванні на рівні національних Збройних сил шляхом проведення низки семінарів, робочих зустрічей, ознайомчих візитів і укладання аналітичних звітів.

Цільовий фонд з питань утилізації боєприпасів, що не вибухнули, і знешкодження саморобних вибухових пристроїв (СВП) під проводом Словаччини опікується безпосереднім втіленням у життя окремих конкретних рекомендацій НАТО з питань утилізації боєприпасів, що не вибухнули, і знешкодження СВП, які містяться в Плані допомоги Україні. У межах проекту надається вибіркова підтримка цивільним гуманітарним заходам, спрямованим на усунення загроз, які похо-

⁴ <https://youtu.be/n-WyQUiTZKk>.

дять від вибухонебезпечних предметів, зокрема СВП. За проектом надаватиметься допомога зі створення умов для трансформації процесів утилізації боеприпасів, що не вибухнули, і розбудови механізмів знешкодження СВП в Україні відповідно до усталеної політики і практики НАТО, насамперед коли йдеться про міжвідомчу співпрацю.

Безпосереднє військове співробітництво підсилює збройну потугу нашої країни. Надання Україні допомоги щодо реалізації цілей оборонної реформи – ключовий напрям безпосереднього військового співробітництва, що доповнює роботу, яка запроваджується під егідою Спільної робочої групи з питань оборонної реформи і Процесу планування та огляду сил, забезпечуючи військовий складник.

Важливим напрямом співробітництва є розбудова оперативного потенціалу й оперативної сумісності зі збройними силами НАТО в межах широкого спектра заходів і військових навчань. Завдяки цим навчанням військовослужбовці мають змогу набувати практичного досвіду взаємодії зі збройними силами країн НАТО й інших партнерів.

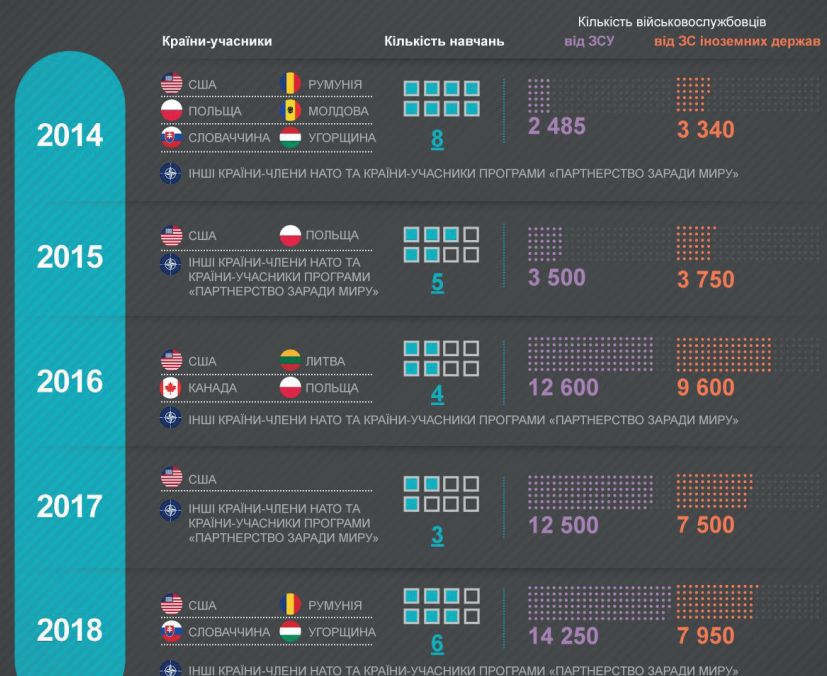
Україна бере участь в **Ініціативі оперативної сумісності партнерства**, запровадженій на Уельському саміті Альянсу 2014 року, яка має на меті зберегти той рівень оперативної сумісності, якого досягли підрозділи з різних країн, що разом служили у складі Міжнародних сил сприяння безпеці під проводом НАТО в Афганістані (2003 – 2014 рр.).

Завдання

Розгляньте та проаналізуйте інфографіку:

https://media.slovoidilo.ua/media/infographics/9/81733/81733-1_uk_origin.png

БАГАТОНАЦІОНАЛЬНІ ВІЙСЬКОВІ НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ У 2014-2018 РР.

Інфографіку створено за даними офіційного веб-порталу ВРУ станом на 26.02.2019 року

СЛОВО і ДІЛО

Робочий план Військового комітету з Україною становить інший вагомий аспект практичного військового співробітництва. Він ґрунтується на поєднанні освітніх і навчальних заходів, а також навчань, допомоги і дорадчої підтримки, які НАТО пропонує державам-партнерам.

Запровадженням Робочого плану опікуватиметься Управління військового партнерства двох стратегічних командувань НАТО. Усі ці заходи покликані сприяти підвищенню рівня оперативної сумісності та вдосконаленню оперативного потенціалу Збройних сил України, водночас істотно сприяючи поточному процесові оборонної та безпекової реформи.

Активна участь України у *Програмі оцінювання і зворотного зв'язку* в межах Концепції оперативних можливостей сприяє подальшій розбудові Збройних сил України, водночас даючи змогу Альянсові краще формувати контингенти для участі в майбутніх операціях і місіях під проводом НАТО.

Військове співробітництво відіграло чільну роль також під час розроблення правової бази, яка дає змогу Україні та НАТО поглиблювати співробітництво на оперативному рівні, а саме:

- Угода «Партнерства заради миру» (ПЗМ) про статус збройних сил на території іноземної країни, що набула чинності у травні 2000 року, полегшує участь у військових навчаннях у межах програми ПЗМ шляхом звільнення учасників навчань від паспортних і візових формальностей, а також від імміграційних перевірок під час в'їзду і виїзду з території країни, де проводяться навчання;
- Угода про надання підтримки з боку країни дислокації військ, ратифікована в березні 2004 року, спрямована на розв'язання питань, пов'язаних з наданням допомоги з боку цивільних органів і військового відомства військам країн – членів НАТО, що перебувають на території України або пересуваються транзитом через її територію в мирний час, під час кризової ситуації або у разі воєнних дій;
- Угода простратегічні авіаперевезення, ратифікована в жовтні 2006 року, дає Україні змогу робити значний внесок у можливості НАТО щодо транспортування великогабаритних вантажів шляхом передання в лізинг державам – членам Альянсу літаків виробництва заводу імені Антонова. Така домовленість економічно вигідна для України.

Запитання

Які висновки ви можете зробити, порівнявши і проаналізувавши представлені дані?

Завдання

Уважно перечитайте зміст описаних вище угод. З якою метою їх укладено? Яка їх стратегічна роль?

Старші українські офіцери також регулярно проходять навчання на курсах в Оборонному коледжі НАТО в Римі (Італія) і в Школі НАТО в Обераммергау (Німеччина). Контакти з цими освітніми закладами Альянсу стали у нагоді під час запровадження нового багатонаціонального факультету при Національній академії оборони України.

7.3. Оборонно-технічне співробітництво та програма «Наука заради миру і безпеки»

Оборонно-технічне співробітництво спрямоване на підвищення оперативної сумісності українських підрозділів, визначених для участі в міжнародних операціях, із збройними силами країн НАТО.

Початок співпраці в цій галузі дано, коли Україна приєдналася до програми «Партнерство заради миру» і, особливо, у межах її участі в діяльності низки груп під егідою Ради національних керівників в галузі озброєнь (ННКО) – найвищого органу НАТО, який керує розвитком співробітництва між державами-членами і партнерами в галузі озброєнь. ННКО визначає можливості для співпраці між державами у галузі розбудови потенціалу, у процесі закупівель військової техніки і обладнання й узгодження технічних стандартів.

Спільна робоча група з оборонно-технічного співробітництва, перше засідання якої відбулося в березні 2004 року, поставила мету забезпечити розширення співробітництва між Україною і НАТО в цій галузі. Серед поточних пріоритетів у її роботі такі:

- стандартизація і кодифікація як засіб підвищення оперативної сумісності Збройних сил України і НАТО;
- реалізація проектів Цільового фонду в галузі командування, керування, зв'язку і комп'ютеризації (С4) й утилізації застарілих боєприпасів, надлишкової стрілецької зброї і легких озброєнь;
- співпраця під егідою ННКО й Організації НАТО з питань науки і технологій;
- участь України в проєктах ініціативи Розумної оборони НАТО, у межах якої 2017 року вона долучилася до трьох із них, а саме: «Платформи обміну інформацією про шкідливі комп'ютерні програми», «Багатонаціональної системи освіти і підготовки НАТО з питань кіберзахисту», а також «Вироблення гнучкого і сумісного набору інструментів відповідно до оперативних вимог під час майбутніх операцій на мілководді і в обмежених водах»;
- надання підтримки Україні з питань модернізації національної оборонної промисловості;
- поточне застосування і подальше вдосконалення програми обміну даними про повітряну обстановку (ОДПО);
- захист гаваней і підвищення ролі жінок у галузі безпеки й оборони.

У Збройних силах України наразі служить майже такий самий відсоток жінок, як в арміях НАТО. І це відбиває загальну тенденцію значного збільшення залученості жінок до всіх сфер суспільного життя в Україні після Революції гідності, заявила віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Іванна Климпуш-Цинцадзе під час участі у панельній дискусії Українського дому в Давосі, повідомляє кореспондент Укрінформу.

«У нас нині 10,6 % Збройних сил України становлять жінки. Це дуже близько до середнього показника армій НАТО, який становить 10,9 %», – зазначила віце-прем'єр.

Вона додала що за останні роки вдалося зняти заборону на більш ніж 400 професій, які раніше вважалися «небезпечними» для жінок. Зокрема, нині вже є перша жінка-водолаз і жінка-кінолог у Національній гвардії. Також був розширений список військових професій і звань, які можуть обіймати жінки, бо на початку війни ті з них, хто воював, були змушені записуватися бухгалтерами чи поварами.

Завдання

Ознайомтеся з інформацією на офіційному сайті Міністерства оборони України, висловіть своє ставлення щодо служби жінок у збройних силах та дайте відповідь на питання.

Запитання

Як, на вашу думку, можна забезпечити рівні права та можливості жінок і чоловіків у сфері безпеки і оборони?

Активну участь у проектах програми НАТО «**Наука заради миру і безпеки**» (НМБ) Україна почала брати від 1991 року. Співпрацею в цій галузі керує Спільна робоча група з питань науки і довкілля. Внаслідок російської агресії у квітні 2014 року практичне співробітництво з Україною з питань пов'язаної з безпекою цивільної науки і технологій дістало новий поштовх.

Поточні проекти в межах НМБ передбачають широке коло новітніх викликів у галузі безпеки, таких як боротьба з тероризмом, передові технології, кіберзахист, енергетична безпека і захист від хімічних, біологічних, радіоактивних та ядерних (ХБРЯ) речовин.

Проекти НМБ також зачіпають гуманітарні та соціальні аспекти безпеки, як, наприклад, імплементація Резолюції Ради Безпеки ООН № 1325 з питань жінок, миру і безпеки; сприяння розроблянням передових технологій, які можуть застосовуватися в галузі безпеки; а також надання допомоги у виявленні та знешкодженні мін і боєприпа-

Завдання

Проаналізуйте викладені вище положення. Які висновки щодо функцій НАТО можна виокремити? Підтвердьте чи спростуйте твердження, що НАТО – це військовий блок.

сів, що не вибухнули. Істотна частка поточних проектів сприяє подоланню негативних наслідків кризи, залучаючи науковців з України і держав – членів НАТО до значущої практичної співпраці, створюючи мережі партнерства і допомагаючи Україні розвивати власний науковий потенціал.

У межах програми НМБ проводяться спеціальні заходи з розвитку спроможностей і розбудови потенціалу. Це сприяє реалізації *Комплексної програми допомоги Україні*, затвердженої на Варшавському саміті НАТО 2016 року. У зв'язку з цим запроваджено вагомий проєкт з надання допомоги Україні в галузі гуманітарного розмінування завдяки вдосконаленню здатності Державної служби з надзвичайних ситуацій України проводити операції з розмінування на сході країни. У межах цього проєкту за програмою НМБ вдалося забезпечити невідкладну допомогу у відповідь на прохання України про термінове надання необхідного обладнання у зв'язку з вибухами на складах боєприпасів у Балаклії в березні 2017 року. До того ж поточний багаторічний проєкт, у межах якого розроблено прилад для виявлення мін у трьох вимірах, сприятиме тому, щоб заходи в цьому напрямі мали тривалий ефект.

За програмою було також надано сприяння з питань розбудови спроможностей у галузі телемедицини і невідкладної медичної допомоги під егідою КПД. У межах проєкту в Україні обладнано два центри долікарської допомоги, а 30 українських фельдшерів пройшли навчання на курсах підготування майбутніх інструкторів у Румунії. Під час польових навчань Євроатлантичного центру координації реагування на катастрофи (ЄАЦКРК) у Тузлі (Боснія і Герцеговина) 2017 року успішно випробувано в дії в режимі реального часу потенціал у галузі телемедицини, завдяки чому лікарі з усього світу мали змогу надати допомогу потерпілим внаслідок катастроф або нещасних випадків, хоч би де вони сталися. Нині цей проєкт успішно завершено.

Українські фахівці також беруть участь у новій вагомій ініціативі за програмою НМБ, покликаний розробити інноваційну технологію дистанційного виявлення вибухівки – проєкті, який сприяє підвищенню ролі НАТО в боротьбі з міжнародним тероризмом. У ній будуть поєднані різні технології виявлення вибухівки, з метою забезпечити високі результативність, надійність і чутливість.

Починаючи з 2014 року, загалом запроваджено 58 заходів НМБ, у межах яких Україна відіграє чільну роль, до того ж українські науковці й експерти також брали участь у низці інших проєктів чи семінарів, організованих за сприяння НМБ, під час яких вони виступали як дослідники або доповідачі. Лише 2017 року країни – члени Альянсу ухвалили 16 нових проєктів НМБ із залученням України. Україна –

найбільший отримувач грантів НАТО за програмою НМБ. У межах програми також надається сприяння молодим науковцям, до того ж з 2014 року понад 300 молодих українських науковців взяли участь у різних заходах НМБ.

Україна регулярно бере участь у навчаннях з питань готовності до катастроф і ліквідації їх наслідків, які проводить Євроатлантичний центр координації реагування на катастрофи (ЄАЦКРК).

Україна тричі прийняла на своїй території такі навчання: у 2000, 2005 і 2015 рр. Навчання ЄАЦКРК у 2015 році, які урочисто відкрили генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг і президент Петро Порошенко, були одними з наймасштабніших, що колись проводив ЄАЦКРК. У них взяли участь понад 1100 учасників з 26 країн Альянсу і держав-партнерів.

7.4. Готовність цивільного суспільства та громадська дипломатія/ стратегічні комунікації

Готовність цивільного суспільства і надалі вагома рушійна сила співробітництва між Україною і НАТО. Починаючи з 2014 року, коли сталася криза в Криму і на сході України, готовність цивільного суспільства була центральним складником солідарності та підтримки України з боку Альянсу. У квітні 2014 року група цивільних фахівців НАТО відвідала Київ з метою надання порад керівництву України щодо планування на випадок непередбачуваних ситуацій і вироблення заходів кризового реагування в галузі захисту життєво важливої енергетичної інфраструктури і цивільного населення.

Нині співпрацю Україна – НАТО в галузі готовності цивільного суспільства зосереджено на вдосконаленні національних спроможностей у галузі готовності та стійкості цивільного суспільства в протистоянні гібридним загрозам шляхом обміну набутим досвідом і передовими методиками й надання експертних порад.

Український уряд і НАТО надають особливого значення інформуванню громадськості про відносини Україна-НАТО і переваги, які забезпечує співпраця з Альянсом у контексті процесу реформування в Україні. Країни – члени Альянсу співпрацюють з керівництвом України, прагнучи підвищити обізнаність населення з сучасним НАТО і роз'яснити, у чому полягають відносини Україна – НАТО.

Розташований у Києві *Центр інформації та документації НАТО* – провідна установа, яка інформує громадськість щодо НАТО. Центр організовує семінари та зустрічі, а також координує візити по-

Запитання

На вашу думку, чому НАТО витрачає кошти на підтримку наукових досліджень і чому Україна – пріоритетний отримувач грантів?

садовців НАТО в Україну і представників української громадськості до штаб-квартири НАТО.

НАТО також надає *консультативну і фінансову допомогу* з метою сприяння розбудові потенціалу українського уряду в галузі громадської дипломатії, відносин з медіа і стратегічних комунікацій. НАТО, зокрема, підтримує Український кризовий медіацентр і газету «Київ пост» у їхніх зусиллях з надання вірогідної і правдивої інформації щодо подій на окупованому Кримському півострові і на сході України.

22 вересня 2015 року підписано *Дорожню карту партнерства в галузі стратегічних комунікацій*. Її підписали секретар РНБО України Олександр Турчинов і генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг. Документ передбачає надання українській владі допомоги в галузі стратегічних комунікацій шляхом забезпечення краще структурованої консультативної підтримки на тривалу перспективу, а також підготування і обміну досвідом у цій галузі.

Завдання

Детальніше ознайомтеся з документом «Дорожня карта Партнерства у сфері стратегічних комунікацій між Радою національної безпеки і оборони України та Міжнародним секретаріатом НАТО»⁵.

Дайте оцінку документові. Яке його спрямування і в чому його важливість?

у заходах ПЗМ; реалізація проєктів Цільових фондів за програмою «Наука заради миру і безпеки» в Україні; а також інші аспекти, які становлять спільну зацікавленість.

Завдання

Ознайомтеся з інформацією та зробіть висновки.

Від 2014 р. в українському суспільстві продовжує переважувати орієнтація на вступ до НАТО як найкращий варіант гарантування національної безпеки України. Проти 2012 р. частка тих, хто вважає цей шлях кращим за інші опції безпеки, зросла більш ніж втричі: у 2012 р. вступу до НАТО як джерела безпеки надали перевагу 13 %, у травні 2014 р. – 33 %, у вересні

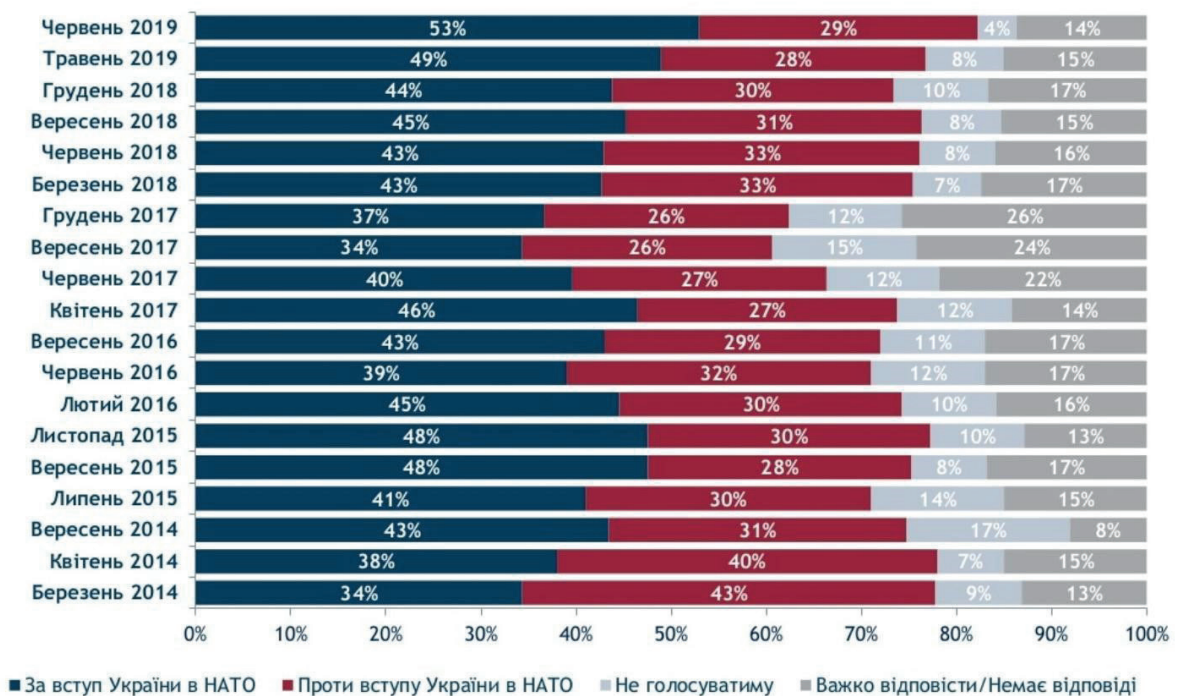
⁵ https://mfa.gov.ua/mediafiles/sites/nato/files/Roadmap_Ukr.pdf

2014 р. – 44 %, листопаді 2015 р. – 46 %, червні 2017 – 47 %, травні 2018 – 43 %. Станом на серпень 2018 р. приблизно 42 % українців вважають членство в НАТО найкращою гарантією національної безпеки⁶.

У червні 2019 року проведено дослідження соціологічної групи «Рейтинг» на замовлення Міжнародного республіканського інституту (IRI). Згідно з опитуванням, якби сьогодні проводився референдум про вступ України до НАТО, 53% респондентів **підтримали** б вступ, 29 % виступили б **проти**.

Не брали б участі в референдумі 4 % опитаних. Ще 14 % було важко відповісти на запитання⁷.

Якби сьогодні проводився референдум про вступ України в НАТО, як би Ви проголосували?

ЗАВДАННЯ НА ЗАКРІПЛЕННЯ ТЕМИ

1. Проаналізуйте дані соціологічних досліджень, окресліть основні тенденції підтримки вступу України до НАТО. Прокоментуйте дані досліджень.

2. Займіть позицію, чи потрібно Україні вступати до НАТО: «ТАК», «НІ», «НЕ ЗНАЮ». Відповідь аргументуйте.

⁶ Детальніше можна ознайомитися з інформацією на сайті Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» за лінком: <https://dif.org.ua/article/shcho-ukraintsi-dumayut-i-znayut-pro-nato243>.

⁷ <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2809699-spilna-zaava-komisii-ukraina-nato.html>

3. Проведіть дебати з питання: Україна має залишитися позаблоковою державою: за і проти.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Угода «Партнерства заради миру» (ПЗМ) про статус збройних сил на території іноземної країни, набула чинності в

- А. травні 2000 року,
- Б. липні 2006 року,
- В. квітні 2014 року,
- Г. травні 2016 року.

2. Для участі в якій операції, спрямованій на боротьбу з піратством поблизу узбережжя Сомалі, Україна наприкінці 2013 року відрядила фрегат ВМС:

- А. Океанський щит,
- Б. Щит миру,
- В. Морський охоронець,
- Г. Морський вовк.

3. Україна бере участь у діяльності сил у Косові (КФОР), її вклад полягає в тому, що вона:

- А. дала дозвіл на проліт над її територією і транзит предметів постачання для військ,
- Б. виділила інженерно-саперний взвод з важким обладнанням, для боротьби з саморобними вибуховими пристроями,
- В. надала підрозділ для стримування, запобігання і забезпечення захисту від тероризму,
- Г. надала взвод захисту від ядерної, біологічної і хімічної зброї.

4. У 2016 р. Указом Президента України ухвалено документ, який став дорожньою картою оборонної реформи з визначенням шляхів її впровадження на засадах і принципах, якими керуються держави – члени НАТО. Цей документ має назву:

- А. Военна доктрина,
- Б. Рішуча підтримка,
- В. Стратегія національної безпеки,
- Г. Стратегічний оборонний бюлетень.

5. 2017 року Україні надається сприяння щодо розвитку кадрів цивільних службовців, безпосередньо залучених до процесів євроатлантичної інтеграції в межах проекту:

- А. «Професійний розвиток»,
- Б. «Дорадча місія»,
- В. «100 чемпіонів»,
- Г. «Демократичний контроль».

6. Рішення про запровадження нових істотних ініціатив з метою розширення допомоги з боку НАТО щодо розвитку здатності та розбудови потенціалу структур безпеки і оборони України та запровадження шести проєктів Цільових фондів – механізму, який дає змогу окремим державам Альянсу і партнерам робити фінансові внески на реалізацію конкретних проєктів на добровільній основі, стало результатом:

- А. Вельзького саміту НАТО 2014 року,
- Б. Варшавського саміту 2016 року,
- В. Брюссельського саміту НАТО 2018 року,
- Г. Львівського без пекового форуму 2019 року.

7. Дорожню карту партнерства в галузі стратегічних комунікацій між Україною і НАТО підписано в:

- А. березні 2005 року,
- Б. грудні 2011 року,
- В. вересні 2015 року,
- Г. липні 2016 року.

8. Визначте, яке твердження хибне:

- А. Україна – найбільший отримувач грантів НАТО за Програмою «Наука заради миру і безпеки»,
- Б. НАТО забороняє Україні брати участь у своїх операціях і місіях через конфлікт з Росією,
- В. НАТО надає консультативну і фінансову допомогу з метою сприяння розбудові потенціалу українського уряду в галузі громадської дипломатії,
- Г. НАТО підтримує Український кризовий медіацентр і газету «Київ Пост» у їхніх зусиллях з надання вірогідної та правдивої інформації щодо подій на окупованому Кримському півострові і на сході України.

9. Україна з 2007 року бере участь у програмі, що сприяє справедливому керуванню і боротьбі з корупцією у структурах безпеки і оборони України. Це –

- А. Програма розвитку військової освіти,
- Б. Комплексна програма допомоги Україні,
- В. Річна національна програма Україна-НАТО,
- Г. Програма НАТО із розвитку доброчесності в структурах безпеки.

10. З 1 січня 2019 р. контактними посольствами НАТО в Україні виступають:

- А. США і Литва,
- Б. Угорщина і Туреччина,
- В. Німеччина і Франція,
- Г. Велика Британія і Канада.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Брежнєва Т. Україна-НАТО: безпека через партнерство та співробітництво// Незалежний культурологічний часопис «І». URL: <http://www.ji.lviv.ua/n77texts/77-zmist.htm> (дата звернення: 09.01.2020).
2. Генеральний секретар НАТО процитував вірш Тараса Шевченка у Верховній Раді. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-nato-verkhovna-rada/30246040.html> (дата звернення: 09.01.2020).
3. Громадська думка щодо вступу в НАТО. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ua/inform-center/gromadsyuka-dumka-shhodo-vstupu-v-nato> (дата звернення: 09.01.2020).
4. Із спільної заяви Комісії Україна – НАТО 31.10.2019, Київ URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2809699-spilna-zaava-komisii-ukraina-nato.html> (дата звернення: 09.01.2020).
5. Костюк Б. Капелан про проблеми, які «роз'їдають» українську армію. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/kapelan-pro-armiju/30258133.html> (дата звернення: 09.01.2020).
6. Лавренюк П. Україна-НАТО: особливе партнерство в особливий період. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2261180-ukrainanato-osoblive-partnerstvo-v-osoblivij-period.html> (дата звернення: 09.01.2020).
7. Рихліцький В. Чому Україна є вразливою для хакерських атак і як це виправити – розповідає експерт із кібербезпеки. URL: <https://ms.detector.media/kiberbezpeka/post/22908/2019-05-20-chomu-ukraina-e-vrazlivoyu-dlya-khakerskikh-atak-i-yak-tse-vipraviti-rozpovidaє-ekspert-iz-kiberbezpeki/> (дата звернення: 09.01.2020).
8. Три дні фрегату «Гетьман Сагайдачний» в операції НАТО «Океанський щит». URL: <https://navy.mil.gov.ua/elementy-operatsij-nato-okeanskyj-shhyt-ta-yes-atalanta/> (дата звернення: 09.01.2020).
9. У ЗСУ служить такий самий відсоток жінок, як в арміях НАТО - Климпуш-Цинцадзе. URL: <http://www.mil.gov.ua/diyalnist/genderni-pitannya-u-sferi-bezpeki/u-zsu-sluzhit-takij-samij-vidsotok-zhinok-yak-v-armiyah-nato-klimpush-czinczadze.html> (дата звернення: 09.01.2020).
10. Указ Президента України №240/2016 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137> (дата звернення: 09.01.2020).
11. Утилізація радіоактивних відходів в Україні. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/utilizacija-radioaktivnih-vidkhodiv-v-ukrajini> (дата звернення: 09.01.2020).
12. Хронологія відносин Україна-НАТО. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/reasons> (дата звернення: 09.01.2020).